

seveda dobro; a kdo nam je porok, da ga bodo vsi takó? — Ako dajemo vedno otroku denar, da ga daje on ubogim, ga bomo tako navadili dobrotljivosti, da nam ga bo v ta namen kradel, ako mu ga enkrat ne bi dali. Dovolj je, ako nas vidi dobrotljive in usmiljene. Ko bode on si kaj prislužil, potem ni ravno dvomljivo, kako bo ravnal.

Odtégujmo otroke od vseh onih, ki se pretepajo. Tepenje je vselej takrat surovo, kedar ni ž njim sklenjen kak viši namen. Otroke tepemo zató, da se poboljšajo; ali pretepi pri odraslih imajo pa le ta namen, da zlije drug na družega svojo jezo, ali da se ta ali oni pokaže, da je močnejši nego drugi i. t. d.

Tudi ne bahajmo se pri otroku, da smo komu storili kaj dobrega. Otrok naj misli, da moramo takó ravnati, da je to naša dolžnost, — kar je tudi resnica. — Ne oporekajmo tudi nikdar otroku tega, kar smo storili njemu. To bi bilo nespametno, saj zato smo stariši, da skerbimo za njega. Tu ne velja izgovor. Zató so publi oni izrazi, kako n. pr.: „Od hiše te bom spodil, zapreti te bom dal!“ In če ga spodimo od hiše, ga nam policija spet pripelje nazaj, in če bi ga peljali v jetnišnico, bi ga ne vzeli va-njo. Obetajmo mu le to, kar mu zamoremo storiti n. pr. natepel te bom, če se ne poboljšaš i. t. d. Le otroški nevednosti se imajo zahvaliti stariši, ako imajo taka žuganja kakov vpliv na otroka. A kako bi se blamirali stariši, ako bi zvedel po naključji otrok, da ga ne smejo spoditi od hiše, niti ga pustiti zapreti! Zraven je treba še pomisliti, da je tako obetanje laž, ktera ni nikjer dobra, najmanj pri odgoji.

(Dalje prih.)

Juri Varl.

Rad je imel Varl poštene domače časnike, pisaril in poročal vanje o raznih stvaréh; tako na pr. je že l. 1850 v Slovensko Bčelo v Celovcu priobčil iskren spis: „Šole na deželi morajo slovenske biti“ (str. 142 — 147); „Moja domovina“ (pesem str. 168); v Zg. Danici l. 1854 o duhovski 50letnici knezoškofa Antona Alojzija; l. 1855 o sprelepem daru (20.000 gld.) neimenovanega dobrotnika za uboge naše škofije po apostol. vojnem vikarju J. M. Leonhardu; l. 1863 o praznovanji 18stoletnice sv. Mohorja pri sv. Mohorji v dekaniji Moravški; o Matici duhovnom ob času resnične potrebe na pomoč, ktero je sam nasvetoval, podpiral, druge za njo pridobival, in ktera po njegovi želji lepo napreduje.

Isto leto je pisal (št. 26) o smerti in o pogrebu slovečega Tuhinjskega fajmoštra, slepca pesnika L. Dolinarja (r. 1794, u. 1863), ter o njem posebej pravi: „Kakor človek je bil ranjki priprostega vedenja, ponižnega in preblazega serca; kakor duhoven je bil ves doma v zgodovini, v svetem pismu in v patristiki; kakor dušni pastir neugnani v

svojem svetem poklicu, pravi oče sebi izročnim vernim . . v boleznih pravi Job . . Rojen Ločan bil je pravi narodoljub in zvést Slovenec. Ko je še vse terdo spalo po slovénski zemlji in je le sem ter tje kak rodoljub bolj na tihem čul in slovénšino gojil, pred štiridesetimi leti že je ranjki skladal pesme v predragem maternem jeziku, in napravljaj napeve, ki še vedno svojo veljavo v cerkvi imajo, in jo tudi brez dvombe ohranili bojo. Kar je bil ranjki slavni Rihar ko skladatelj v višem pomenu, to, bi rekel, bil je Dolinar v ljudskem i. t. d.“ (str. 204.)

L. 1865 je poročal o spominku Vegatovem v njegovem rojstnem kraju in o dotični slovénosti, češ, Juri Vega (r. 1754, u. 1802) je bil, ki je razkazal laž starega latinskega pregovora: „Inter arma silent Musae“, v sredi vojske na vojnem polju doveršivši eno svojih klasičnih knjig (str. 234). — L. 1866 je pisal o pogrebu Dobskega fajmoštra, Gašperja Švaba (r. 1797, u. 1866), kateri — zvest in blag prijatelj, dobrotljiv in gostoljuben, vesten in skerbén dušni pastir — je pečal se nekoliko s slovenščino ob času, ko je narodna zavést po Slovenskem še terdo spala, spisal in na svetlo dal pridige v domačem jeziku i. t. d. —

Dopisoval je J. Varl iz Krašnje neko dobo jako marljivo v „Triglav“ (Zeitschrift für vaterländische Interessen I. — V. Jahrg. 1865 — 70) o domačih zadevah, duhovskih in narodnih; skoro največ o stvaréh, o katerih je razlagal svoje misli in nazore v Danici po slovenski, pisaril je v Triglav po nemški v dokaj lepi in krepki besedi. — Vstanovivši se v Velésovem je koj jel popisovati svojo novo duhovnijo, znamenito v zgodovinskem in naravskem obzira, in priobčevati sestavke po Danici l. 1871 št. 1 — 14, kar je nekoliko pomnoženo potem tudi v posebni knjižici na svetlobo dal z naslovom:

Velésovo, božja pot na Kranjskem. Samozaložba. Natisnil Rud. Milic v Ljubljani. 1872. l. str. 40 v 16°. — Predgovor se glasi:

V splošni zmedbi in pri spačenosti sveta, v kterej se Bog taji, keršanstvo napada, resnica zaničuje, človeška vrednost znižuje, vse vérsko meša in le laž in krivica gospodujeta, je veselo in prijetno za njega, kteremu še verno serce v persih polje, viditi ljudstvo, tako priprosto ko tudi izobraženo, cerkve obiskovati in v njih svojega toliko od hudobnega sveta žaljenega in zaničevanega Boga in stvarnika vsega, kar je, moliti ter v vsi ponižnosti čestiti. Ta verni, keršanski duh se razodeva še posebno živo po božjih potih, kar imamo tudi tukaj pri nas v Velésovem priložnost opazovati. Sicer zastaja nekoliko let sem ta božja pot, vender pa, od spomladi do pozne jeseni vsako leto, je še zméraj več ali manj romarjev viditi, kateri v vsi vernosti in ponižni pobožnosti Marijo časté in se ji priporočajo, pa tudi za sprosene in prejete milosti zahvaljujejo. In takim vernim v podučenje in v nedolžni in sveti kratkočas, če tudi morda nejevercem v nejevoljo, gotovo pa ne v škodo, podajam tukaj nekoliko verstic zaradi Velésovskega samostana, cerkve in Matere Božje — vse pa trojnoedinemu Bogu na čast, Mariji v slavo, vernim pa v krepčanje keršanskega duha. Da bi se tudi to zgodilo!

Velésovo, na Velikonočni torek 1872.

Župnik Velésovski.

V knjižici se opisuje v razstavku I. Kraj in okolica. II. Samostan. III. Cerkev. IV. Pripovedka. V.—VII. Vstanovitev. VIII. IX. Čudeži in milosti božje: a) Terdovraten bolnik; b) Utonjenec; c) Mertvi otrok; d) Nevslisana prošnja; e) Gospodinja; f) V vojake siljeni mladeneč; g) Cerkveni tat; h) Otrok z Štajerskega; i) Slepa žena; k) Kupec. X. Pesem. („O Marija, vredna vse časti, — Vir, studenec božjih milosti, — Bog te je povzdignil nad vse — Tu, in tamkaj nad nebeščane. — Samostan Velésovski te rad, — Prav veselo kliče svoj zaklad i. t. d.“). Sklep knjižici pa pravi:

„Še so sim ter tje taki, ki so še po starem samostanu hodili, in se ga še dobro spominjajo, tudi vedó še marsikaj od svojih starišev v zadevi gospa dominikanaric, in od svojih dedov zastran zidanja novega samostana, ker stari očetje zdaj živečih starih ljudi so v svoji mladosti tlako pri stavljenju samostana delali, in marsikaj znamenitega svojim otrokom, in ti spet svojim ali zdaj živečim že postarnim mlajšim pripovedovali. Taki pa, kateri so kaj z lastnimi očmi vidili, ali saj iz ustnega izročila kaj vedó, zginjajo bolj in bolj, in kmalo ne bo nikogar, kateri bi vedil povedati kaj več zanesljivega od Velésovega. Izvirni spisi so se skor, da vsi pogubili in pokončali, če se še to malo, kar je ostalo, kako pogubi, potem ni vira, iz katerega bi se kaj zanesljivega o Velésovem poročati zamoglo, kar bi bilo gotovo obžalovanja vredno. Da bi se tedaj kaj takega ne pripetilo, smo tukaj in v Danici po izvirnem pismu in iz zanesljivega ustnega sporočila Velésovo in njegove prigodbe kolikor toliko popisali in pozabljivosti oteli. *Lineola ducta*, ne *memoria penitus oblivioni tradatur*: Čertice te so napisane, da se reč popolnoma ne pozabi“. —

Ves vnet za sveto katoliško cerkev je Varl vzlasti gorel za milega Pija IX., o čegar papeževski 25letnici je iz Velésovega pisal v Danico l. 1871 str. 208; še priserčniše pa l. 1872 št. 33. 34 o „Pobožnosti za sv. Očeta“, o kateri je k Mariji v Velésovo priromalo do 8000 slovenskih vernikov iz 9 duhovnij z 18 duhovniki, brez dvoma spridoma, in o tej priliki so nad srednjimi vratmi v cerkev Velésovsko v podobi polomeseca okrog zlate papeževe tijare v velikih rudečih in plavih čerkah na belem polji lesketale se naslednje — se vé da — njegove verstice:

Peter! Ti si skala — Cerkev bo ostala;
Ker Marija — Var'je Pija —
Svet modruje — Bog pa čuje.

S Pijem vred je boril se Varl zoper slabo, zanikarno časopisje v katerem si bodi jeziku (Dan. 1873 str. 279), in kakor istinit katoliški narodnjak je vesel iz Velésovega pozdravljaj po duhovnih vajah v Ljubljani vstanovljenega „Slovenca“ ter koj jel vanj dopisovati o stvaréh, ki

so tedaj poprijemale mu srcé. — Labudnica njegova bila je „Šola“, o kateri je iz Velésovega pisal 6. dec. 1873 v št. 23—25 na pr.:

„... Šola dandanašnja je hči ravno vladajočega posvetnega duha, kar bi pa izključljivo ne smela nikdar biti . . . Šola mora biti kraj, kjer se mladost uči, kar vediti mora, da bo na svetu shajala in pošteno preživela, in sebi in bližnjemu časni in večni prid pripravila. To pa zdajne šole niso, ker niso 1. pametno vpeljane, ker so 2. od cerkve ločene, in ker je 3. vsa šolska osnova bolj vnanja morilna formalnost, kakor pa zaresni oživljajoči šolski duh . . . To je vse prav lepo, pa stroj se tem laže popači, čem umetniša je njegova sestava, piše v tretjem odstavku. Kdor pozna kmečke okolišine in kmeta samega, tudi vé, koliko se sme od krajnih šolskih zborov pričakovati. Pa če tudi vsi ti sveti zborujejo in svojo dolžnost storé, če tudi nadzorniki res vestno in pridno obiskujejo šole, se na vse zadnje vendar le to doseže, da je vse lepo na papirju ter se vradniško odlikuje, reč sama pa trpi in otrokom vse to le malo hasni, če učitelj ni kakor bi moral biti. Učitelj je prav za prav duša šole, in kakoršen učitelj, taka šola. Učitelj brez vere, brez kršanskega duha ne zna sre blažiti, ni zmožen otrokom vcepiti pravo nramnost, jih napeljevati k primernim potrebnim vednostim ter jih voditi po poti resnice in pravice pod vodstvom svete ljubezni . . . Toraj skrbite le za to, da bodo učitelji kršansko izrejeni in izobraženi, pa tudi dobro plačani, da bodo verni, vestni in za svoj poklic vneti, da ne bodo le samo dosti učeni, ampak da bodo svoj učiteljski stan tudi ljubili in spoštovali . . . Po tem načinu bi ne bilo treba ne krajnih, ne okrajnih šolskih svetov, odpadle bi vse nepotrebne pisarije, umetni šolski stroj bi se razvozljaj in poravnal v gladek naraven pot izobraževanja in napredovanja; zadostil bi edino šolski nadzornik z nekterimi pomagavci i. t. d. S tem končamo danes svoje razloge, piše Varl o sklepu, ne končamo pa šolskega vprašanja, ker če bi hoteli pretresovati vsestransko in temeljito, bi cela knjiga narastla, ki bi pa daleč presegla prostor časnika. Kar smo tukaj povedali, smo le po večjem omenili in le zato, ker vidimo na deželi reč od blizo, na deblu, pri korenini; pisali smo, ker vémo, da tukaj na svetu ni nobena reč večna in nejenljiva, toraj tudi zdajna brezverska šola ne. Časi bodo prišli, ko bode tudi ta postava prenamerjena, in o tem prepričanju bi radi že zdaj nekatere pomanjkljivosti zdajne šole omenili na prid in korist šole same in njenega namena. Namen je dober, da bi le tudi kaj vspeha bilo! K sklepu le še eno vprašanje: sme učitelj brez nevarnosti službo zgubiti, pri mrtvaškem opraviu, pri biljah in med pogrebom navadno petje prevzeti, ali ne“ (Slovenec I. 25)?

Sluteč svojo bližnjo smert je popraševal mož tu morebiti že sam o sebi, gledé na razmere v Velésovem, kajti malo tednov potem prinese

„Slovenec“ (in za njim Danica str. 88) v II. l. 29. št. 7. marca brez najmanjše spomenice kratko, pa žalostno naznanilo:

Umerl je č. g. Jurij Varl, župnik v Velésovem 5. t. m.

Dopisi in novice.

— **Iz Ljubljane.** Sreberna poroka Nju Veličanstev. C. k. gimnazija je praznovala to slavnost 24. p. m. v četrtek dopoldne v dvorani na starem strelišču; a protestantovska šola tudi tega dne v svoji šoli. C. k. realka je imela slovesno sv. mašo, posebne šolske svečanosti ni bilo.

V četrtek večer je bil v gledališču velik koncert, pri katerem je delovalo c. k. m. in ž. učiteljske. Polovica čistega dohodka pripade podpornemu zavodu obeh učiteljsk.

— C. k. gimnazija v **Rudolfovem** je posebno lepo praznovala cesarski rodbinski praznik uže 23. p. m. ob 4. popoldne. Verstilo se je petje in deklamovanje. K sklepu je dobil vsak povabljeni gost kak spomin; 27 revnih a vrednih učencev nekaj obleke, drugi dan je bila slovesna velika maša v frančiškanski cerkvi.

— **Iz Železnikov** nam piše »Rodoljub Podratitovski«, da so tam »slavni god« poroke cara prav slovesno obhajali. Šola je razvila prva v sredo 23. aprila dve veliki cesarski in enako veliko narodno zastavo. Zvečer je bil ves terg razsvitljen, odlikovala pa se je posebno šola, vzlasti pa še ona dva srednja okna v I. nadstropju, kjer ste bili obešeni слиki Njju Veličanstev v širokih zlatih okvirih. V stermem Snegovniku góri na severni strani nad Železnikom so bili napravili bolj odraščeni šolarji iz prostega nagiba velik kres.

Ob 9. uri je bila slovesna velika maša, mladina se je ustavila krog velikega oltarja, ob sklepu pa so glasno s pevci na kóru zapeli cesarsko pesem. Po sv. maši je šla mladina zopet v šolo, kjer se ji razlaga zgodba pradeča slavne hiše Habsburg in kako da se blagoslov Božji razliva na vnuke in pravnuke. — Mladina se potem v pobožni molitvi zahvali Bogu za vse milosti, ki jih je Bog skazoval Nju Veličanstvoma. Otroci se obdarujejo s pisnimi sešitki in odpevši cesarsko pesem se razidejo.

Popoldan ob 2. uri snidila se je mladina zopet v šolski dvorani, ter pároma podala se na romanje k eno uro odtod oddaljeni cerkvi Marije Device v Suši, ki stoji ravno na meji tukajšne in Zalilóske župnije. Nekateri dečki bili so lično po vojaški opravljeni, imeli so s saboj trombo, ter dvoje papeževih, dvoje cesarskih in dvoje narodnih velikih zastav po prislovcu narodni: »Vse za vero, cesarja in domovino«. Prišedši v Sušo šli so otroci najpred v cerkev, kjer so peli Marijne litanije. Potem so šli na prosto, in bili obdarovani tam z belim kruhom. Zatim so šli še enkrat v cerkev nazaj, navdušeno odpeli cesarsko pesem, in opravili še enkrat kratko molitev za presvitla cesarska Jubilanta. K sklepu so bili pred cerkevjo pridniši učenci in učenke obdarovani s knjižico: »Cesar Franc Jožef I.«, kar jim je podaril naš krajni šolski svet. Pároma se je potem mladina zopet povernila nazaj prot domu, med potjo prepevala patriótične, pa tudi svete pesme, vmes pak so odmevali slavo-klici na presvitlega cesarja in cesarica. Kakor pri odhodu, tako je bila tudi pri vrnitvi pozdravljana mladina v Spodnjih in Zgornjih Železnikih z gromovitim strelom. Nazaj prišedša šla je vesela truma zopet v šolo, kjer je še enkrat z vsкупno